

TOIMINTASUUNNITELMA JA STRATEGIA 2026

34. toimintavuosi

Yleiset tavoitteet

Arkipelagia-seuran strategia 2025–2030

Sääntöjensä mukaan Arkipelagia-seuran tarkoituksena on

1. vaalia Saaristomeren kulttuuria
2. edistää Saaristomeren alueen luonnon ja ympäristön hoitoa ja suojelua
3. toimia Saaristomeren kansallispuiston ystäväyhdistyksenä
4. edistää ja tukea näihin liittyvää tutkimustoimintaa
5. lisätä saariston luonnon ja kulttuurin tuntemusta

Säännöistä johdettu missio:

”Tekoja Saaristomeren luonnon ja kulttuurin hyväksi”

Visiomme 2030

- 3030 hoidettua SaariAaria ovat merkittävästi elvyttäneet perinnemaisemia ja parantaneet uhanalaisten apolloperhosten, seljakämmekän ja muiden harvinaistuvien lajien populaatioiden elinmahdollisuuksia
- Seura on tunnettu ja arvostettu saariston luonnon ja kulttuuriperinnön hoitaja
- Seuralla on laaja jäsenistö ja hyvät yhteistoiminta- ja asiantuntijaverkostot tukemassa seuran tavoitteiden toteutumista

Toiminnan painopistealueet

Toiminnan lähtökohtana on saariston toisiinsa kytkeytyvä monimuotoisen luonnon ja kulttuuriin edistäminen.

- apolloperhosten, seljakämmekän, kirjokertun ja muiden uhanalaisten lajien suojelu niiden elinympäristöjä hoitamalla
- perinnemaisemien ja kulttuurisuojelukohteiden tilan parantaminen ja saaristohistorian esilläpito seuran toiminnassa
- toiminta Saaristomeren kansallispuiston ystäväyhdistyksenä

Toimintamuodot

- SaariAari-konseptin käyttö luonnonhoitotyössä
- Tarjoamme jäsenille mahdollisuuksia talkootoimintaan
- Hoitotoimenpiteiden huolellinen dokumentointi ja seuranta
- Eliöstön asiantuntevat kartoitukset hoitotöiden pohjaksi
- Yleisötilaisuudet Turussa ja muualla Saaristomeren kansallispuiston vaikutusalueella
- Sosiaalisen ja muun median hyödyntäminen viestinnässä jäsenistön ja muiden saariston suojelusta kiinnostuneiden tahojen kanssa
- Yhteistyö Metsähallituksen, Lounais-Suomen elinvoimakeskukseen, yritysten ja muiden yhteistyökumppanien kanssa
- Toiminta Biosfäärialueen yhteistyökumppanina
- Aktiivinen varainhankinta toiminnan resurssien mahdollistamiseksi

Painotukset ja toiminta vuonna 2026

Tuetaan saaristoluonnon säilymistä monimuotoisena

Arkipelagia-seuran toiminnassa keskitytään edelleen saariston uhanalaisten eläin- ja kasvilajien turvallisten elinympäristöjen suojelu- ja hoitotoimiin. Tärkeimmät kohdelajit ja seuran nimikkolajit ovat seljakämmekkä (Adam o Eva) läntisellä Houtskarın saaristoalueella ja isoapollo-perhonen Paraisilla ja Kemiönsaaren saaristossa. Molempien lajien kohdalla jatketaan sekä esiintymiskartoitusta ja inventointeja että ympäristön hoitotöitä. Toiminta edellyttää sekä jatkuvaa tiedotusta ja valistusta että asiantuntemukseen perustuvaa työn suunnittelua ja - ohjausta. Tavoitteena on saada mukaan uusia vakituisia toimijoita ja pienryhmiä seuran erilaisiin tehtäviin.

Saarimetsät

Vuonna 2025 käynnistetty Saarimetsähanke, eli Saaristomeren alueen kuntien ja seurakuntien omistamien luonnonarvoiltaan merkittävien metsien tunnistaminen ja inventointi, saatetaan loppuun vuonna 2026. Ao. maanomistajia kannustetaan hakemaan arvokkaita kohteita suojelun piiriin. Haetaan jatkorahoitusta.

Trunsö

Trunsön katajaketojen raivaus jatkuu ympäristöhoitoavustuksen mahdollistamana. Kahden edellisen vuoden (2024-2025) aikana saatiin Järjestö-Helmi -hankkeena loppuun noin 2,97 ha:n raivaus kylän keskeisillä alueilla. Raivauksilla kunnostetaan katajaa kasvavaa hakamaata ja nummea, se parantaa maisemakuvaa vanhassa ulkosaaristokylässä ja nötöläisen karjankasvattajan lampaat laiduntavat saarella. Saaren katajikoissa pesii erittäin uhanalainen kirjokerttu, jonka pesintämahdollisuuksia hankkeella pyritään parantamaan.

Tämän vuoden aikana selvitetään myös mahdollisuuksia saada tukea tämän hankkeen jatkamiselle vuosina 2027–2028.

Seljakämmekä

Tavoitteenamme on nimikkolajimme seljakämmekän esiintymistietojen kerääminen, kasvin olosuhteiden parantaminen ja kasvia koskevan tiedon välittäminen erityisesti paikkakuntalaisten aktivoimiseksi taantumisen ehkäisyyn.

Nimetään seljakämmekätyöryhmä, jonka tehtävänä on kevään aikana laatia tarkempi toimintaohjelma ja kustannusarvio Arkipelagian hallitukselle.

Vuoden 2026 aikana jatketaan edelleen lajin esiintymien selvittämistä ja vanhojen esiintymispaikkojen nykytilan seuranta. Selkiytetään entisestä inventointeja ja täsmennetään ja kehitetään tilastointia tarkemmaksi. Yhteistyötä jatketaan Metsähallituksen, Turun yliopistojen ja korkeakoulujen tutkijoiden kanssa. Toiminnan tehostamiseksi ja uusien esiintymäpaikkojen kartoittamiseksi etenkin Houtskarın alueella hyvänä yhteistyökumppanina toimii toivottavasti jatkossakin Pro Houtskär ry. Metsähallituksen toimintaa kansallispuiston alueella selvitetään ja pyritään sopimaan mahdollisesta yhteistoiminnasta (erityisesti Jungfruskär ja Houtskarın pääsaaren lähisaaret).

Hoitotoimina raivataan umpeen kasvaneita alueita Metsähallituksen hallinnassa olevilla luonnonsuojelualueilla sekä sellaisilla yksityismailla, joihin maanomistaja antaa suostumuksensa. Seura tiedostaa tosiasian, että kaikki maanomistajat eivät välttämättä halua selvittää uhanalaisen lajien levinneisyyttä omilla maillaan.

Houtskarissa jatketaan yksityisten maanomistajien kanssa yhteistyössä perinnemaisemien hoitoa mm. Kivimon Byholmin, Bastvikin ja Lömsön alueilla. Ahvensaarella jatketaan edelleen seljakämmekäkasvustojen seuranta ja suojaamista hirvieläinten laidunnukselta. Idskärin vuosina 2022-23 tehtyjen hoitotöiden tuloksia seurataan aktiivisesti.

Pyritään Houtskarın maanomistajien kanssa laajentamaan viime vuonna alkaneita hirvikarkoteruiskutuksia.

Apolloperhonen

Apolloperhosen esiintymisalueista kerätään edelleen tietoa inventointiretkien muodossa ja kannustamalla yleisöä ilmoittamaan havainnoistaan. Seuranta ja ympäristöhoitoa jatketaan Paraisilla yhteistyössä Paraisten luonnonsuojeluyhdistyksen ja Qvidjan kartanon kanssa. Ideaalitulanteessa Apolloperhoskirjan rahoitus hankitaan alkuvuonna, kesän aikana kootaan kirja valmiiksi ja vuoden lopussa kirja on jo myynnissä.

Kirjokertun esiintymien kartoitus

Kesällä 2025 alkoi Metsähallituksen tilaama kaksivuotinen Saaristomeren kirjokerttujen inventointihanke. Hankkeen avulla kartoitetaan lajin esiintymisalueet Turunmaan saaristossa. Pääpaino maastotöiden osalta on

kesäkuussa. Hanketta rahoittavat Metsähallitus ja Lounais-Suomen elinvoimakeskus ja toteutuksesta vastaa Arkipelagia-seura.

Uuttuprojekti

Vuonna 2025 uuttuprojektille määriteltiin tavoitteiksi edistää Saaristomeren telkkä-, isokoskelo- ja haahkakannan elinoloja

- parantamalla lintujen pesintämahdollisuuksia
- lisäämällä yleistä tietoisuutta lintujen elintavoista ja olosuhteista
- tukemalla alan tutkimusta
- kehittämällä ja vahvistamalla tavoitteiden kannalta tärkeitä verkostoja.

Tavoitteiden toteuttamiseksi

- hankitaan rahoitusta ensisijaisesti ammattimaisesti valmistettujen uuttujen ja toissijaisesti haahkojen pesintäsuojien hankkimiseksi ja niiden levittämiseksi Saaristomeren alueelle
- hyödynnetään sekä sosiaalisen että perinteisen median kanavia ja printtimediaa sekä pyritään kehittämään näiden välistä yhteistyötä
- solmitaan yhteistyösuhteita alan tutkijoihin ja kerätään seurantatietoa pesinnän onnistumisesta
- etsitään yhteistyökumppaneita ympäristönsuojelun parissa toimivista tahoista, kylä- ja kotiseutujärjestöistä ja -yhteisöistä sekä kouluista.

Haetaan uuttuprojektille rahoitusta mm. Naantalın kaupungilta.

Velkuan koulun kanssa aloitetun yhteistyökokeilun perusteella tutkitaan koulu-yhteistyön laajentamista muihinkin saariston kouluihin. Jakamalla uuttuja halukkaille pyritään sitouttamaan heitä yhteisölliseen toimintaan lähiympäristön suojelemiseksi.

Turun kaupungin Itämerihaasteen tuella käynnistettyä Saariston kyläsaarten uuttuprojektia jatketaan seuraamalla saarille sijoitettujen yli 100 telkkä- ja isokoskelon pöntön tilannetta kevään 2026 aikana ja täydentämällä uuttuverkostoa mahdollisten lisärahoitusten kanssa.

Muut SaariAari toimet (hoitotalkoot)

Saaristomeren alueella pyritään järjestämään edelleen vanhojen kulttuurimaisemien

umpeenkasvun torjumistalkoita, joiden tarkoituksena on uhanalaisten lajien elinolojen parantaminen, laidunketojen palauttaminen ja muu maisemanhoito. Talkootöihin osallistumista tarjotaan mahdollisimman laajasti jäsenkunnalle. Seura on saanut Ely-keskukselta/Lounais-Suomen Elinvoimakeskukselta rahoitusta luonnonhoitotöihin saariston ympäristöhoitoavustuksen muodossa.

Vuoden 2026 aikana edistetään edelleen ainakin seuraavien kohteiden luonnonhoitoa:

- Örön hoitotalkoot
- Seljakämmekän ja perinnemaisemien hoitotalkoita Houtskarissa yhteistyössä Pro Houtskär -yhdistyksen kanssa ja Korppoossa yksityisomisteissa kohteessa (Nätaholmen)

- Edellä kuvattu Trunsön katajaketojen raivaushanke on myös osa seuran perinnemaisemiin liittyviä aktiviteetteja.

Yhdistys jatkaa kurturuuden torjuntaan liittyviä yhteistyöhankkeita.

Puisto-opastointia

Opastointia Nauvon Berghamnissa järjestetään kysynnän mukaan. Yhteistyötä matkailualan yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa kansallispuistoon kohdistuvien retkien järjestelyssä ylläpidetään mahdollisuuksien mukaan.

Saaristoiltamat ja yleisötilaisuudet

Seura järjestää kaikille avoimia yleisötapahtumia, luentoja sekä kohdennettuja retkiä, joiden kautta esitellään saariston elämää, historiaa ja nykytilaa. Toimintavuoden merkittävin tiedotushanke on Arkipelagia-seuran toimintaa esittelevän näyttelyn kierrätys Turunmaan saaristossa: m.m. Houtskarissa, Nauvossa, Iniössä ja Paraisten keskustassa.

Perinteisiä Iltamia järjestetään Saaristomeren ajankohtaista teemoista nousevista esitelmäaiheista. Keväälle on tavoitteena kolme-neljä iltamatilaisuutta, samoin syksylle. Tilaisuudet järjestetään Forum Marinumin tiloissa tai Turun pääkirjastossa. Pienimuotoisia keskusteluiltoja saaristo-temoista Turussa ja ympäristössä jatketaan.

Elokuussa järjestämme yleisötilaisuuden Seilissä yhteistyössä Martti Suosalon kanssa ja samalla teemalla elo-syyskuun vaihteessa Helsingissä.

Yleisöretket

Seura toteuttaa vuoden aikana jäsenilleen ja muille asiasta kiinnostuneille tutustumis- ja toimintaretkiä kiinnostaviin Saaristomeren kohteisiin ja kyläsaariin. Ainakin seuraavat retket ovat ajatuksissa;

- alkukesäretki Berghaminiin ja Mälhamniin/Boskäriin sekä
- syyskesän retki Ahvensaareen
- Arkeologiaretki Nauvo-Parainen syyskuussa (Tapani Tuovinen)
- opastettu kasviretki

Jatketaan edelleen aktiviteettien kehittämistä ja markkinointia myös eri virastojen ja organisaatioiden TYKY-toiminnaksi.

Yhteistyö Metsähallituksen kanssa

Yhteistoiminnalla Metsähallituksen kanssa on vakiintuneet muodot. Sopimus Saaristomeren kansallispuiston ja Arkipelagia-seuran välisestä ystävyyshdistystoiminnasta solmittiin 6.3.2017 ja se päivitettiin vuoden 2023 alussa seuraaviksi 5 vuodeksi.

Elinympäristöjen hoito kanavoituu tällä hetkellä edelleen pitkälti Metsähallituksen toteuttaman Rannikko Life-hankkeen kautta, jonka toteutukseen yhdistys ei osallistu. Ulkosaariston linnustoseurannat ja Berghamnin saariopastus sekä Jungfruskärin ja Berghamnin kasvi-inventoinnit ovat vakiintuneimmat toimintamuodot. Vuonna 2026 jatketaan viime vuonna alkanutta huuhkaja- ja pilkkasiipiprojektia, samoin kirjokerttulaskentaa.

Yhteistoiminta muiden toimijoiden ja yhdistysten kanssa

- Rannikko- ja saaristoalueella toimii kolme kansallispuistojen ystävyyshdistystä (Saaristomeren, Selkämeren ja Nuuksion kansallispuistojen ystävyyshdistys). Yhteistyö niiden kanssa on hiipunut, mutta sitä pyritään elvyttämään.
- Biosfäärialueen kanssa solmittiin vuonna 2025 kumppanuussopimus, jonka puitteissa seura tukee Biosfäärialueen toimintaa.

Yhdistys pitää edelleen yllä aktiivisia toimintasuhteita muihin Saaristomeren alueella toimiviin organisaatioihin, kuten purjehdusseuroihin, Pidä Saaristo Siistinä -yhdistykseen, matkailu- ja venekuljetusyrittäisiin.

Viestintä

Viestintämenetelmät ovat muotoutuneet vähitellen nykyisen kaltaisiksi. Ulkoisessa viestinnässä keskeisiä ovat;

- Arkipelagia-seuran nettisivu www.arkipelagia.fi. Nettisivun ylläpito siirtyi vuonna 2025 ulkopuoliselle palvelutuottajalle (Sivustamo) ja sivujen sisältöä päivitetään säännöllisesti. Laajennetaan ruotsinkielistä osuutta nettisivuista.
- Facebookiin säännöllisiä päivityksiä.
- Sähköposti, arkipelagia@gmail.com. Tiedotus jäsenistölle.
- Facebook, Saaristomeren kansallispuisto.
- Jäsentiedote, noin 5 kertaa vuodessa (sähköpostijakelu).
- Lisäksi pyritään laatimaan 2-3 artikkelia seuran toiminnasta sopiviin lehtiin. (Suomen Luonto, Luonnonsuojelija, Skärgård, Roope).
- Iltamista ja muista yleisötilaisuuksista tiedotetaan myös: Vapaa-ajan kalenteri turku.fi sivustolla, TS-menovinkeissä (yhdistystoiminta) sekä tarpeen mukaan Paraisten ja Kemiönsaaren nettikalentereissa.
- Jatketaan viestinnän tehostamista.
- Apollo-perhoskirja aktiivisesti työn alla.

Jäsenhankinta

Jäsenmäärä pyritään nostamaan 200 maksavaan jäseneseen. Huomiota kiinnitetään paitsi aktiiviseen jäsenhankintaan, myös käytännön toimijoiden saamiseen mukaan toimintaan. Myös sponsorien löytämisessä pyritään aktivoitumaan.